

ІНДИВІДУАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ПОЕТИЧНІ НЕОЛОГІЗМИ ЛІРИКИ РАЙНЕР МАРІЇ РІЛЬКЕ: СЕМАНТИЧНИЙ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Ходаковська Н. Г.

Київський національний лінгвістичний університет

Стаття присвячена дослідженню індивідуально-стилістичних поетичних неологізмів в поезії Е. М. Рільке. Поетичні неологізми є цікавим матеріалом як в семантичному, так і функціональному аспектах. Авторські новотвори в сучасному поетичному мовленні посідають помітне місце, і без їх всебічного вивчення не можна говорити про новаторство в поезії. Поетичні неологізми Е. М. Рільке мають вплив на розвиток образної системи німецької поезії, збагачують поетичний лексикон, визначають перспективи творення нових номінативних одиниць. У зв'язку із цим особливого значення набуває аналіз фактів, що зумовлюють виникнення і функціонування авторських поетичних новотворів.

Ключові слова: неологізм, поетичний неологізм, авторський неологізм, оказіоналізм, поезія.

The article investigates individual stylistic poetic neologisms in poetry E.M.Rilke. Poetry is an interesting neologisms like material in semantic and functional aspects. Content neoplasms (neologisms) in a modern poetic speech occupy a prominent place, and without their comprehensive study can not talk about innovation in poetry. E.M.Rilke poetic neologisms have influenced the development of German poetry image system, enriching poetic lexicon, determine the prospects of creating new nominative units. In this connection special importance is the analysis of the facts that determine the appearance and operation of copyright poetic tumors.

Keywords: neologism, poetic neologism neologism author, occasionalism, poetry.

Основою для виконання цієї статті є вірші Райнер Марії Рільке із циклів та збірок різних років "Книга образів", "Нові вірші", "Дуїнянські елегії", "Сонети до Орфея". В поетичному мовленні Е. М. Рільке трапляються цікаві, незвичайні за своєю будовою та семантикою авторські поетичні неологізми. У віршах поета найбільш влучно відображена дійсність того часу, зміни, які проходили в ній та які сприяли появі індивідуально-стилістичних поетичних неологізмів. Поза увагою дослідників залишилися індивідуально-авторські новотвори поетичних творів Е. М. Рільке, зокрема їх семантика та особливості функціонування. Отже, необхідність комплексного дослідження індивідуально-стилістичних новотворів у поетичному мовленні Е. М. Рільке визначило вибір теми цієї статті.

Вивчення індивідуально-авторських поетичних неологізмів актуальне в сучасній лінгвістиці. Їх семантичні, словотвірні особливості та стилістичне функціонування викликають інтерес для дослідження поетичної мови. Розвиток інноваційних процесів зумовлює підвищення інтересу лінгвістів до проблем неології взагалі (Е. І. Хангіра, О. Г. Ликов, В. В. Лопатін, М. О. Бакіна, О. А. Земська, А. О. Брагіна та ін.) [1; 2; 3; 4; 5; 6] української зокрема (Г. М. Віняр, О. А. Стишов, Д. В. Мазурик, І. А. Самойлова та ін.) [7; 8; 9; 10] спонукає до осмислення природи неологізмів і до систематизації неологічного матеріалу. З німецькомовних праць, присвячених семантичним, стилістичним та функціональним особливостям неологізмів, варто відзначити роботи В. Фляйшера, І. Барц, Д. Герберга, М. Кінна, Г. Ельзен та ін. [23; 24; 25; 26; 27].

Предметом дослідження цієї статті є індивідуально-стилістичні поетичні неологізми із збірок віршів Е. М. Рільке "Книга образів", "Нові вірші", "Дуїнянські елегії", "Сонети до Орфея", а також їх семантичні та функціональні особливості. В німецькому мовознавстві досі практично відсутні праці, присвячені аналізу індивідуально-стилістичних поетичних

утворень у поезіях Е. М. Рільке, тоді як це дає змогу простежити, яким чином вони допомагають зорієнтувати читача на сприйняття поетичного тексту. Е. М. Рільке з'явився в німецькомовній поезії в кінці XIX століття. Особливостями творчої манери Е. М. Рільке є прагнення поета до цілісності (особистість, його світобачення, життя і навіть смерть, художня майстерність – усе це мало бути нерозривне, цілісно поєднане); джерелами творчості є несподіване натхнення, ірраціональна вища сила, яка немов диктувала поетові, що він повинен робити; кожен вірш має свою модель; людина в його поезіях – самотня істота, яка навіть в обіймах коханих людей відчувала власне острах перед майбутнім; важливе місце зайняла тема Бога і релігійних пошуків; мотиви поезії – самотність, відчуження людей, охоплених скорботою і ненавистю; сконцентрованість змісту, емоційна напруженість, динамізм, сувора гармонійність та цілісність форми; відчуття – предмет поезії, творчість – процес поетичного пізнання світу, поезія – дійсність, сприйнята та усвідомлена людиною; естетична мета – “прекрасне виростає з пилу”.

Незважаючи на те, що чимала кількість спеціальних наукових розвідок присвячена проблемам індивідуально-авторської лексики, усебічне дослідження неологізмів як мовних явищ не втрачає актуальності. **Актуальність теми дослідження** пояснюється важливістю виявлення стилістичних особливостей функціонування новоутворень на семантичному рівні за останні десятиліття. Особливою **метою статті** є семантико-стилістичний аналіз авторських поетичних неологізмів у ліриці Е. М. Рільке. Відповідно до мети були поставлені такі **завдання**: провести аналіз наукових робіт, присвячених вивченню цієї теми, дати семантико-стилістичну характеристику індивідуально-стилістичних поетичних неологізмів, пояснити їх функціонування в поезії Е. М. Рільке, що є єдиною умовою визначення мети поета при створенні поетичних неологізмів.

Незважаючи на численні праці, присвячені проблемам утворення неологізмів у лінгвістиці, серед дослідників не існує єдиної думки щодо розуміння сутності нового слова. Перш ніж дати визначення терміна “неологізм”, відзначимо: серед учених немає єдиної думки з питання: чи можна вважати неологізм і okazіоналізм синонімами [5]. Наприклад, В. В. Лопатін вважає ці терміни синонімами: “Авторські, індивідуально-стилістичні, okazіональні неологізми мають на меті певні художні наміри. Вони рідко отримують широке розповсюдження. Терміном “okazіональний” називають факти, що не відповідають мовним нормам. Okazіоналізми відрізняються тим, що при їх утворенні порушуються (з метою експресивності) норми мови” [3, с. 54]. “Індивідуально-авторські неологізми (okazіоналізми) – це слова, утворені художниками, публіцистами, поетами для посилення експресивності” [3, с. 64].

Досліджуючи процес неологізації, лінгвісти вкладають різний зміст у поняття неологізму. По-перше, неологізмом вважають слово або його лексичний зміст, що, на відміну від загальновідомих і узвичаєних лексичних одиниць чи їхніх традиційних значень, характеризується новизною і сприймається як незвичне. Тобто до неологізмів зараховують лексико-семантичні одиниці, які позначені стилістичним “відбитком свіжості”. На цьому свого часу наголошував М. М. Шанський, який відзначав, що нове слово є неологізмом лише доти, доки мовець усвідомлює його предметно-логічну новизну або стилістичну своєрідність [11, с. 65]. По-друге, у лінгвістиці відоме й інше, хронологічне розуміння неологізмів. Зміст цього поняття значно ширший: воно охоплює всі нові явища в царині лексики або лексичної семантики, які виникли протягом певного, заздалегідь визначеного періоду, незалежно від того, чи відчувається в них стилістичний відтінок свіжості і незвичності, небуденності, чи він уже стерся, чи, може, не відчувався навіть у момент самої появи неологізму. Ці два розуміння неологізму істотно відрізняються одне від одного. Найновіші праці, що сконденсовано подають визначення неологізмів, звичайно враховують обидва названі вище підходи, хоч і з певними відмінностями. Зрештою, незважаючи на деякі розбіжності в дефініціях, поняття неологізмів зводяться до двох формулювань: 1) неологізми – це слова або мовні звороти, створені для позначення

нового предмета, явища чи вираження нового поняття [12, с. 5] і 2) неологізми – слова, а також їхні окремі значення, сполучення слів чи вислови, які або з'явилися в мові на певному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальномовні неологізми), або були вжиті тільки в якомусь тексті, ситуації спілкування чи в мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські, неологізми – okazіоналізми) [13 с. 18]. Незважаючи на ґрунтовність цих обох визначень, їх не можна прийняти як повністю вичерпні, оскільки вони охоплюють не всі різновиди інновацій, а також ураховують не всі їхні особливості та нюанси. Активний процес перетворення таких слів в одиниці загальномовного словника підтримується мовною модою, що їх пропагують засоби масової інформації.

У словнику-довіднику Д. Е. Розенталя, М. А. Теленкової неологізми – це “нові слова, які ще не стали звичними і повсякденними назвами відповідних предметів та уявлень” [14, с. 179]. В. Г. Гак уважає головним часовий критерій, визначаючи неологізми як “нові слова, які виникають у пам'яті того покоління, яке їх уживає” [15, с. 67].

О. А. Земська, даючи визначення новим словам, відзначає важливість “відчуття новизни при сприйнятті нового слова”, пов'язаного з часовим критерієм [5, с. 15]. В. В. Лопатін також уважає, що неологізми сприймаються як нові до тих пір, поки предмети, явище, які вони позначають, дійсно зберігають риси новизни [3, с. 63]. Г. І. Міськевич і Л. К. Чельцова виділяють чотири характеристики поняття неологізму: час появи слова; наявність або відсутність конкретного творця; відчуття або не відчуття новизни слова; вступ або не вступ у мову [16, с. 119].

Поняття неологізму не можна порівнювати з okazіональними словами через їх особливі властивості. “Неологізм – це слово, що перебуває на початковій стадії свого історичного життя в мові” [2, с. 102]. Okазіональне слово є, навпаки, “не історичним” у тому розумінні, що воно позбавлене історичності, тобто позбавлене внутрішнього розвитку лексичного значення, стилістичного забарвлення, експресивних особливостей, словотвірної будови і т. ін. Якраз “не старіння” okazіоналізмів слугує причиною появи індивідуально-авторських утворень, або поетичних неологізмів. “Поетичний неологізм – засіб здійснення поетичної функції. Він несе в собі інформацію про новий предмет, виділений у результаті суб'єктивного (індивідуального) пізнання” [19 с. 17]. Г. І. Міськевич та Л. К. Чельцова також уважають, що “в мові є особливі лексичні групи, для яких відчуття новизни є обов'язковим та постійним. Це індивідуальні авторські утворення, поетичні неологізми” [16, с. 244]. Але О. Г. Ликов відзначає, що постійна новизна слова логічно неможлива та лінгвістично не обґрунтована. Не новина, а незвичайність, дивовижність – це те, що є постійною ознакою okazіоналізмів [2, с. 34].

Отже, неологізми – це слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також okazіоналізми (авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті [17, с. 15]. Новизну цих номінацій усвідомлюють мовці.

Поряд із загальномовними неологізмами виникає також потреба розгляду *індивідуально-авторських* утворень. Індивідуально-авторський неологізм – незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів словотворення чи мовної норми, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло. На відміну від мовних неологізмів, авторські новотвори не претендують на загальномовність, хоча деякі з них і можуть перейти до активного слововжитку всіх носіїв мови, якщо в цьому виникла потреба. Основною функцією okazіональних лексичних одиниць є емоційно-експресивна. Авторські неологізми зіставляються зі словами загальномовними, від неологізмів відрізняються тим, що зберігають свою новизну, незалежно

від реального часу їх утворення. Ми будемо вважати авторський неологізм словом або його значенням, створеним поетом для позначення нових явищ та предметів. Авторські неологізми часто не стають одиницями словника.

Авторські неологізми називають також *оказіоналізмами*. Їх варто розглядати як складне явище системного (реалізація словотвірних можливостей, закладених у системі певної мови) і асистемного (не нормативність, функціональна й експресивна зумовленість, створення для ситуативних потреб) характеру. Як правило, це позанормативні периферійні лексичні елементи, створені переважно зі стилістичною метою – увиразнення якоїсь ситуації, образу, фрагмента дійсності, на що вказує контекст. Основна сфера функціонування таких одиниць – поетичний, художній та розмовний стилі. Досліджуваний період характеризується великою кількістю індивідуально-авторських *оказіоналізмів* у поезії Е. М. Рільке, що зумовлено взаємодією позамовних і внутрішньомовних чинників. Функціонуючи в мові поета, *оказіоналізми* виконують номінативну та експресивно-оцінну функції. Наприклад, “*Und drin im Dörfchen mit **Sonntagsmienen** / ein kleines Haus*” [28, с. 45]; “*Es gibt so **wunderweiße** Nächte, / drin alle Dinge Silber sind*” [28, с. 46]; “*Es treibt der Wind im Winterwalde / **die Flockenherde** wie ein Hirt, / und manche Tanne ahnt, wie balde / sie fromm und **lichterheilig** wird*” [28, с. 47]; “*Ich war so fremd und so verlassen, / dass ich nur tief in **blütenblassen** / Mainächten heimlich selig war*” [28, с. 49]; “*Todkrank krallt das Gerank sich an die Mauer, / und alle Wege **weltwärts** sind verschnei*” [28, с. 50]; “*Und vorbei an der **Traumesruh** / ihrer schlafenden Stirnen schwanken leise Gondeln*” [28, с. 51]. Іменник *Sonntagsmienen* має значення “святковий вираз обличчя”, прикметник *wunderweiß* буквально можна перекласти як “дивно-білий”, іменник *Flockenherde* – як “табун сніжинок”. Прикметник *lichterheilig* в перекладі звучить як “щиро, глибоко-світлий”, поетичним неологізмом можна назвати й прикметник *blütenblass* “квітково-блідий, бляклий”. Прислівник *weltwärts* є також поетичним неологізмом та має незвичайне значення “усеосяжний”. Тут слід відзначити оригінальність поета у виборі складних епітетів під час творення прикметників, за допомогою яких поетичне мовлення набуває пафосу, можливо, урочистості, розширюючи таким чином словниковий склад мови. Наявність таких неологізмів у поезії створює самодостатню мистецьку якість, поезію узагальненої поетичності, коли всі окремо взяті слова ніби відомі, але на їх сполучуваності виникає свіжий образ. Складний іменник *Traumesruh* “мрійлива тиша” складається з двох компонентів *Traum* + *Ruhe* і є також поетичним неологізмом. Аналізовані приклади взяті із збірки “Вінчаний снами”, де центром стає внутрішній світ ліричного героя, який розкривається через сни і мрії. Назва збірки “Адвент” промовляє сама за себе. Адвент походить від латинського *adventicus* – чужий, зайшлий. Його герой почувається на зламі часу в очікуванні нових подій – кохання, Різдва, повороту у творчості, і це є причиною виникнення подібних неологізмів.

Авторські неологізми в поетичному творі виконують поетичну функцію, оскільки залучаються до створення художнього образу. Яскравість і семантична насиченість авторських неологізмів зумовлює їх вагомість для створення художнього образу. Крім того, використані в поетичному мовленні з художньо-виражальною метою, авторські неологізми виступають словами-образами.

Досліджуваний період характеризується великою кількістю індивідуально-авторських *оказіоналізмів* у віршах Е. М. Рільке, що зумовлено взаємодією позамовних і внутрішньомовних чинників. Функціонуючи в мові поета, *оказіоналізми* виконують також номінативну, когнітивну, експресивно-оцінну функції. *Оказіоналізми* не лише свідчать про словотвірні можливості мови, але й збагачують словник, по-іншому називаючи поняття об’єктивного світу, посилюють емоційне забарвлення слова.

Виступаючи джерелом мовленнєвого новаторства, *оказіональні* слова використовуються з художньо-виражальною метою і виконують експресивну функцію. Враховуючи характер експресії, розмежовують експресивно-оцінні та експресивно-емоційні утворення. Оскільки

більшість okazіоналізмів називає явище з погляду емоційного сприйняття реципієнтом зображуваного, то головною метою таких утворень є вплив на нього. На експресивність новотворів впливає насамперед незвичайна природа їх виникнення, а також експресивна насиченість морфем, які беруть участь у їх творенні.

Okazіональні іменникові композити привертають увагу не стільки своєю структурою, скільки несподіваністю поєднання їх складників. Варто також зазначити, що в поезіях Е. М. Рільке композитам відводиться не остання роль. Вони виконують функції експресивного означення: *Erlaucher* [28, с. 114], *Widersacher* [28, с. 114], *Nachbargloben* [28, с. 179], *Sternenjahr* [28, с. 213], *Zwang-Idee* [28, с. 219], *Waldskeletten* [28, с. 226], *Blumenblick* [28, с. 347], *Wipfel-Ausblick* [28, с. 352], *Wellen-Gefühle* [28, с. 387] та ін., які привносять у семантику okazіоналізмів значення абстрагованої якості. Подібні новотвори ще раз підкреслюють надзвичайну схильність поета до оригінальних засобів вираження думок, у них наявний той елемент, який з'являється не від умоглядності, а від здатності бачити предмет із середини, від точного відчуття стану і потреб поезії й мови.

Уживання okazіоналізмів має широке розповсюдження в поезії, причому функція неологізмів різна залежно від способу, за допомогою якого було створено це слово. У Е. М. Рільке okazіоналізми вводяться як слова, властиві мові поетичного твору. Окрім цього, okazіональний словотвір поета зі структурного погляду подібний до словотвірних моделей, які були історично створені в мові. Це дає можливість поету не тільки реалізувати у віршах узуальні семантичні відтінки, але й сформулювати нові індивідуально-художні значення слова.

Поетичні неологізми – компоненти художнього мовлення і в цій своїй якості – елементи образної тканини твору. Викликані художньою потребою, вони не створюються для входження в мову як обов'язковий елемент. Їх завдання – слугувати певній художній ситуації. Про доречність і доцільність поетичних неологізмів писав у свій час Л. А. Булаховський: “Хай вигадані відповідними художниками слова, нові слова залишаються назавжди тільки їх словами, хай вони не надходять до активного фонду загальної мови – але там, де їх ужито, вони живуть і довго житимуть своїм повним художньо-естетичним життям, на своєму місці вони є збагаченням мови як засобу служити виявом певної діючої образності та емоційності і, подобаючись хоча б певному колу читачів, тим самим виправдовують своє народження і своє існування” [20, с. 56].

Поетичне мовлення є джерелом різноманітних мовних інновацій, сферою, в якій виразно розкриваються системні й функціональні можливості мови. Авторські новотвори в сучасному поетичному мовленні посідають помітне місце, і без всебічного вивчення їх не можна говорити про новаторство в поезії взагалі. Пошуки сучасних поетів у галузі індивідуального словотворення мають вплив на розвиток образної системи поезії, збагачують поетичний лексикон, визначають перспективи творення нових номінативних одиниць за певними словотвірними типами, спонукають поетів до подальшого активного використання виражальних засобів мови. У зв'язку із цим особливого значення набуває аналіз фактів, що зумовлюють виникнення і функціонування авторських новотворів. Наприклад, “*Rasch auf die Türe, die angelheiser / um Hilfe ruft, – / und dann in der Stube ein leiser, leiser Lavendelduft...*” [28, с. 45]. Поетичний неологізм *angelheiser* умовно можна перекласти як “скрипучі, рипучі в завісах”, “хрипкі двері”. “*Das ist mein Streit: / Sehnsuchtgeweiht / durch alle Tage schweifen*” [28, с. 48]. Поетичний неологізм *sehnsuchtgeweiht* у цьому контексті має значення “освячений пристрасно, освячений стомлюванням”. “*Und vor dem Häuschen, goldbezinkt, / um das der Frühling seine Ranken / wie liebeleise Arme schlingt, /*” [28, с. 49]. *Goldbezinkt* є поетичним неологізмом і має значення “позолочений, освітлений сонцем”. Прикметник *liebeleise* складається з двох компонентів *liebe*+*leise* ніжно + тихо. У звучанні розпізнається також слово *Liebelei*, яке вносить

додатковий змістовий відтінок. Для Е. М. Рільке духовний стан людини є близьким поетичному осяянню, він відкриває істинну сутність навколишнього середовища та вносить у повсякденне життя високі людські цінності. Основна тема віршів – очікування, яке має для поета широкий зміст. Це і жіноче очікування материнства, і очікування різдвяного свята, і очікування дива поетичного осяяння, і очікування нового повороту у творчості, нового шляху, який повинен відкрити і нові поетичні горизонти. Новотвори поета засвідчують лінгвістичне обдарування автора, тонке відчуття й великий художній смак.

При створенні лексичних неологізмів діє історично створений механізм словотворення. Новостворена лексична одиниця компонується з морфем, які вже існують у мові, при цьому “справді новим ... у слові, яке тільки-но створилося, є схрещення координат, а не координати як такі? [21, с. 70]. Глумачення лексичного поетичного неологізму можливе за допомогою словотвірної перифрази, синоніма або синонімічного ряду, описового звороту або навіть семантичного нарису, що потрібно для особливо складних структурно і семантично поетичних неологізмів, а також для новоутворень, які є концептуальними засобами створення тексту. Наприклад, для семантичної інтерпретації лексичного новотвору “*ein Feiger*” від прикметника “*feig*”, який має значення “легкодухий, малодушний, сумнівний” достатньо контексту строфи, яка виводить словотвірну перифразу поетичного неологізму “*Du bist der Sanfte, der sich sagte, / und doch: wenn dich ein Feiger fragte, / so schwelgest du in Schweigsamkeit*” [28, с. 97]. Якщо іменник *der Feiger* є потенційним утворенням, то поетичний неологізм є суто оказіональним утворенням. “Прообразом” оказіоналізму, зразком для створення слугував новотвір. “... *dich die Freundin erführt, die stille, in der eine Antwort / langsam erwacht und über dem Hören sich anwärmt, – / deinem erkühlten Gefühl die erglühte Gefühlin*” [28, с. 274]. Іменник *die Gefühlin* є поетичним неологізмом і описово перекладається як “подруга, яка почувається так само, як і ти”.

Лексичні оказіоналізми виступають важливим засобом при створенні поетом різних описів. Так, у пейзажній замальовці індивідуально авторські новотвори допомагають увиразнити картину природи, надають певної настроєвості, ліризують пейзаж: “*frühlingfrierende Birke*” [28, с. 64], “*gieb ihnen noch zwei südlichere Tage*” [28, с. 174], “*und drüber jenes dünne, große Grau, warmvallend wie auf roter Untermalung*” [28, с. 176], “*keine Stille, atemleicht und frühlinglich?*” [28, с. 353]. Важливе значення для опису природи мають оказіональні кольороназви, як-от: “*kommen die goldübersonnnten neueren Stunden*” [28, с. 165]. Поява прикметників-новотворів зумовлена потребою пошуку емоційно виразного, образного слова.

О. Г. Ковалевська вважає доцільним виділяти так звані *стилістичні оказіоналізми*, розуміючи їх як “чужоземні лексичні одиниці в однорідному стилістичному тексті, в одноплановому за вибором мовних одиниць мовленні” [22, с. 25]. Не можна не визнати, що облік і семантичний опис стилістичних оказіоналізмів ускладнюються внаслідок того, що поєднання стилістично різних засобів можливо на лексичному, словотвірному, морфологічному та синтаксичному рівнях, що показують такі приклади: “*das Dunkel jedes unendlichen Falles / und jedes Steigens lichtzitterndes Spiel*” [28, с. 78], “*wo alle Linien des Engeltanzes / die Fernen dir verbrauchen wie Musik. – / du wohnst in deinem allerletzten Haus*” [28, с. 80], “*bin ich dein Wille / und werde mächtig aller Herrlichkeit / und ründe mich wie eine Sternenstille / über der wunderlichen Stadt der Zeit*” [28, с. 81], “*Der Kirchhof hoch im Sommerschnee / gehört zum Bergdorf hin*” [28, с. 51], “*Der Rasen schüchtert frühfrostfahl, /*” [28, с. 52], “*und ob ich nicht selbst noch die blasse, bleiche / frühlingfrierende Birke bin?*” [28, с. 64]. Так, поєднання стилістично нейтральних та стилістично забарвлених засобів забезпечує грайливу, жартівливу конотацію, розмовне забарвлення висловленню традиційної ліричної тематики, при цьому в стилістично заниженій формі не розмивається, а навпаки, актуалізує тему.

Таким чином, поетичні неологізми поета є одними з мовних елементів художнього мовлення, за допомогою яких створюється внутрішня форма віршів Е. М. Рільке. Наявність у ліриці поета значної кількості іменників та прикметників належать до різних морфологічних, граматичних та семантичних категорій, що ще раз підкреслює надзвичайну схильність поета до оригінальних засобів вираження думок. Це свідчить про те, що поет здатен бачити предмети та явища зсередини, від точного відчуття стану і потреб поезії, і, звісно, поетичні неологізми несуть ідейно-естетичне і стилістичне навантаження. Індивідуально-стилістичні поетичні неологізми Е. М. Рільке потребують подальшого всебічного вивчення і критичного осмислення в різних аспектах, зокрема дериваційному, психолінгвістичному та ін. Потрібно також дослідити поетичну мову поета з погляду функціонування в ній засобів образності.

Література

1. Ханпира Э. И. Окказиональное словообразование В. В. Маяковского (отыменные глаголы и причастия): автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.02 "Русский язык" / Э. И. Ханпира; АН СССР. Институт русского языка. – М., 1966. – 16 с.
2. Лыков А. Г. Современная русская лексикология (русское окказиональное слово) / Алексей Георгиевич Лыков. – М. : Высшая школа, 1976. – 118 с.
3. Лопатин В. В. Рождение слова: Неологизмы и окказиональные образования / Владимир Владимирович Лопатин. – М. : Наука, 1973. – 150 с.
4. Бакина М. А. Языковые процессы в современной русской поэзии / М. А. Бакина, Е. А. Некрасова. – М. : Наука, 1982. – 312 с.
5. Земская Е. А. Словообразование как деятельность / Елена Андреевна Земская. – М. : Наука, 1992. – 220 с.
6. Брагина А. А. Неологизмы в русском языке : пособие для студентов и учителей / Александра Андреевна Брагина. – М. : Просвещение, 1973. – 224 с.
7. Віняр Г. М. Словотворчі тенденції в сучасній українській мові (на матеріалі усного і писемного мовлення 80-х – початку 90-х років ХХ століття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Ганна Миколаївна Віняр. – Дніпропетровськ, 1992. – 229 с.
8. Стишов О. А. Лексичні і стилістичні неологізми в ЗМІ з погляду культури / Олександр Анатолійович Стишов // Культура слова. – 1999. – Вип. 52. – С. 3–12.
9. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Д. В. Мазурик. – Л., 2002. – 21 с.
10. Самойлова І. А. Процеси семантичної деривації в лексиці сучасної української літературної мови (на матеріалі неологізмів 70–90-х років ХХ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Ірина Анатоліївна Самойлова. – К., 1999. – 165 с.
11. Шанский Н. М. Стилистика русского языка / Николай Максимович Шанский. – Л. : Просвещение. – 1982. – 26 с.
12. Вокальчук Г. М. Вивчення неологізмів у вузівському курсі сучасної української літературної мови / Галина Миколаївна Вокальчук // Пед. науки: зб. наук. пр. – Суми, 2002. – Ч. 2. – С. 24–29.
13. Семенюк О. А. Язык эпохи и его отражение в сатирико-юмористическом тексте / Олег Анатольевич Семенюк. – Кировоград : РИЦ КГПУ им. В.К. Винниченко, 2001. – 368 с.
14. Розенталь Д. Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д. Э. Розенталь, М. А. Теленкова. – М. : ООО "Издательство Астрель", ООО "Издательство АСТ", 2001. – 624 с.
15. Гак В. Г. Метафора: универсальное и специфическое / Владимир Григорьевич Гак // Метафора в языке и тексте. – М. : Наука, 1988. – С. 11–26.

16. Миськевич Г. И. Новые слова, их принятие и нормативная оценка (проблема новых слов в культурно-речевом аспекте) // Актуальные проблемы культуры речи / Под ред. В. Г. Костомарова и Л. И. Скворцова / Г. И. Миськевич, Л. К. Чельцова. – М., 1970. – С. 243–276.
17. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова: Зб. вправ: [Навч. посібник для студентів вузів, які вивчають дисципліну “Сучас. укр. літ. мова”] / Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П.; [Ред. В. В. Вороніна, Н. А. Симоненко]. – К. : Вища школа, 1995. – 281 с.
18. Лыков А. Г. Окказионализм и языковая норма / Алексей Георгиевич Лыков. – М. : Просвещение, 1977. – С. 62–83.
19. Александрова О. И. Поэтические неологизмы начала XX в. / Ольга Ивановна Александрова. – // Русская речь. – 1974. – № 1. – С. 42–46.
20. Булаховський Л. А. Виникнення і розвиток літературних мов / Леонид Арсеньевич Булаховський // Мовознавство. – 1947. – Т. 4/5. – 136 с.
21. Карцевский С. О. Об асимметричном дуализме лингвистического знака / Сергей Осипович Карцевский // В. А. Звегинцев (сост.). История языкознания XIX–XX веков в очерках и извлечениях. Ч. II. – М. : Просвещение, 1965. – С. 85–90.
22. Ковалевская Е. Г. Вопрос об узуальном и окказиональном в лингвистической литературе / Евгения Григорьевна Ковалевская. – 1986. – Вып. 1. – С. 3–12.
23. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache / Wolfgang Fleischer. – Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1975. – 363 S.
24. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache / W. Fleischer, I. Barz. – 2. Aufl. Tübingen : Max Niemeyer, 1995. – 382 S.
25. Herberg D. Neologismen der Neunzigerjahre / Dieter Herberg // Stickel G. Neues und Fremdes im deutschen Wortschatz. Aktueller lexikalischer Wandel. – Berlin : Walter de Gruyter, 2001. – 120 S.
26. Herberg D. Neologismen / D. Herberg, M. Kinne. – Heidelberg : Groos, 1998. – 107 S.
27. Elsen H. Neologismen. Formen und Funktionen neuer Wörter in verschiedenen Varietäten des Deutschen / Hilke Elsen. – 2 Auflage. – Stuttgart : Narr Verlag, 2011. – 164 S.

Джерела ілюстративного матеріалу

28. Rilke R. M. Gedichte / Rainer Maria Rilke. – Moskau : Verlag Progress, 1981. – 517 S.